

Sygn. akt II CSK 462/19

POSTANOWIENIE

Dnia 5 marca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku D. P.
przy uczestnictwie J. J.
o stwierdzenie nabycia spadku po A. P.,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 5 marca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w G.
z dnia 19 marca 2019 r., sygn. akt V Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Uczestniczka postępowania J. J. wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w G. z dnia 19 marca 2019 r. Sąd ten zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w G. z dnia 7 maja 2018 r., który stwierdził, że uczestniczka J. J. nabyła na podstawie testamentu notarialnego z dnia 13 maja 2015 r. w całości spadek po A. P., zmarłej dnia 30 grudnia 2015 r. w G. i orzekł o ustawowym dziedziczeniu po spadkodawczyni przez córkę J. J. w 1/2 części oraz wnuka D. P. w 1/2 części.

Przyczyną odmiennych stanowisk obydwu Sądów było poczynienie przez Sąd pierwszej instancji ustaleń co do zdolności spadkodawczyni do sporządzenia testamentu na podstawie zeznań świadków, którzy mieli z nią styczność i których zeznania doprowadziły do ustalenia, że w chwili sporządzenia testamentu A. P. była świadoma, działała dobrowolnie, samodzielnie i bez przymusu. Natomiast Sąd drugiej instancji poczynił ustalenia na podstawie opinii biegłych psychiatry i psychologa, który to dowód przeprowadził w postępowaniu odwoławczym i uznał za bardziej miarodajny dla oceny stanu psychicznego spadkodawczyni w zakresie wymagającym wiadomości specjalnych. Biegli w swojej opinii wykorzystali dokumentację medyczną z leczenia spadkodawczyni i zeznania świadków, stwierdzając ostatecznie, że w chwili testowania spadkodawczyni miała zniesioną zdolność świadomego i swobodnego podjęcia decyzji i wyrażenia woli. Nie miały na to wpływu przyjmowane leki. Spadkodawczyni chorowała na Alzheimera, chorobę przewlekłą postępującą. Sąd Okręgowy podkreślił, że świadkowie, jako lekarze rodinni, nie dysponowali szczegółową wiedzą z zakresu psychiatrii i psychologii, oraz że zeznania świadków nie obejmowały okoliczności czy spadkodawczyni w dniu sporządzania testamentu miała pełną świadomość i swobodę powzięcia decyzji i wyrażenia woli. Opinię biegłych Sąd uznał za wiarygodną i mogącą stanowić podstawę rozstrzygnięcia i na tej podstawie ocenił, że testament notarialny A. P. był nieważny z uwagi na wystąpienie przesłanki z art. 945 § 1 k.c. Konsekwencją nieważności testamentu było dziedziczenie ustawowe przez córkę spadkodawczyni i jej wnuka - syna zmarłego przed spadkodawczynią jej syna.

W skardze kasacyjnej uczestniczka zarzuciła naruszenie przepisów postępowania - art. 328 § 2 i art. 382 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 224 i art. 245 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c., a także błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie prawa materialnego - art. 5, art. 945 § 1 pkt 1, art. 948 i 950 k.c. oraz art. 2 § 2 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie.

We wnioskach domagała się zmiany zaskarżonego postanowienia poprzez oddalenie apelacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Rejonowego w G., ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu

w G. do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki kosztów postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawca wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od uczestniczki na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżąca uzasadniła potrzebę przyjęcia jej skargi przesłanką z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., to jest oczywistą zasadnością tej skargi ze względu na fakt, iż „Sąd odwoławczy wydał wyrok reformatoryjny jedynie w oparciu o opinię, przy czym sam nie ustalił stanu faktycznego, choć zanegował stan ustalony przez Sąd I instancji.” Zdaniem skarżącej uzasadnienie Sądu odwoławczego było „sporządzone wadliwie, gdyż nie odnosi się do istotnych kwestii, zwłaszcza nie została dokonana w żaden sposób ocena opinii, szczególnie w kontekście dowodów przeciwnych.”

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi tylko wtedy, gdy dla przeciętnego prawnika z samej treści skargi - bez pogłębionej analizy i jurydycznych dociekań - w sposób jednoznaczny wynika, że wskazane w tej skardze podstawy zasługują na uwzględnienie, a zaskarżone orzeczenie jest jaskrawo nieprawidłowe (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15, LEX nr 1770910).

Przedstawiona przez skarżącą argumentacja nie stanowi o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. W realiach niniejszej sprawy potrzebne były wiadomości specjalne, aby można było ustalić stan psychiczny testatorki, co biegli wyjaśniają w uzasadnieniu opinii, odwołując się i analizując całość materiału dowodowego, w tym dokonując medycznej interpretacji wpisów w kartach leczenia i wnioskując z nich o postępie procesów otępiennych u spadkodawczyni. Ze względu na sposób sporządzenia opinii i metodykę wyводу, jego przyjęcie przez Sąd Okręgowy za podstawę rozstrzygnięcia zawierało także krytyczne odniesienie do materiału, na którym oparł się Sąd pierwszej instancji. Przy czym Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na brak dowodów bezpośrednio relacjonujących stan spadkodawczyni w chwili testowania. W związku z powyższym uzasadnienie zaskarżonego postanowienia, choć lapidarne, pozwala jednak odtworzyć sposób rozumowania Sądu Okręgowego. Z uzasadnienia wynika też, że uczestniczka podnosiła zastrzeżenia do opinii dotyczące wpływu leków na stan świadomości spadkodawczyni. Zagadnienie to wyjaśniał biegły na rozprawie, co potwierdza rejestracja ostatniej rozprawy apelacyjnej. Ani więc sposób sporządzenia uzasadnienia przez Sąd Okręgowy, ani sposób procedowania przez ten Sąd nie wskazują na uchybienia uprawniające do stwierdzenia oczywistej zasadności skargi kasacyjnej uczestniczki.

W konsekwencji wskazana przez skarżącą podstawa przyjęcia jej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wystąpiła. Okoliczności sprawy nie wskazują też, aby zachodziły inne przesłanki przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 3 w związku z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 2 i z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

jw